

DOKUMENT HENSIGTSEKTLÆRING

Skolevæset ved Ullits og Foulum skoler

Egnet og Skolen, historisk set hænger disse to ting sammen.

Går vi tilbage i tiden med landsbyer som Gl. Ullits og Foulum, bestod egnet af fæstebønder, jordløse husmænd og indsiddere, herskede der i gamle dage stor uoplystthed, og behovet af for oplysning var minimalt, idet kampen for at eksistere krævede alle evnerne og kræfterne.

Den eneste oplysning og påvirkning var kirkernes forkyndelse og præsteparrets daglige omgang med deres sognebørn. Men langsomt sneg der sig lidt kundskaber ind, idet kirkemyndighederne efter reformationen 1536 krævede, at der blev udpeget en mand, der kunne oplære børnene og ungdommen i "Skriften", dvs. Bibelens tekster. Denne mand fik benævnelsen "degn". Senere kom dansk og regning til som fag tillige med historie og geografi.

I denne udvikling af undervisningen på landet fra reformationen og op gennem tiden var ikke mindst skoleloven af 1814 (tvungen 7 års skolepligt indført) et stort fremskridt. Men der måtte skrappe midler til at bryde bøndernes modstand mod tvungen skolegang for børnene, som var en vigtig medhjælp i det daglige arbejde. Derudover skulle bønderne bekoste opførelse af skolebygninger, vedligeholdelsen samt betale læreren "degnet" både løn, ildebrændsel og fornødne naturalier.

Loven påbød bøder for forsømmelser, som kunne inddrives med trussel om fængsel på vand og brød.

Den første skole blev oprettet ca. 1600 i Ullits (Gl. Ullits) idet det var pastoratets hovedsogn. Skolebygningen lå dengang op ad kirkediget, skolebygningen fra 1600 blev fornyet et par gange, undervisningen ophørte på dette sted i 1935, og fortsatte i en nybygget skolebygning. Herefter overgik den gamle skole til privat beboelse, og blev nedrevet i 2010.

Foulum som var et fattigt annekssogn, havde i gammel tid ingen skolebygning, og såfremt at Foulum børn skulle i skole måtte de gå til skolen i Gl. Ullits.

Skoleloven af 1814 påbød, at der skulle rejses skoler i alle sogne i landet. Men på grund af bøndernes modstand tog det lang tid.

Men nogle fremsynede bønder i Foulum gik ind for skolegangen, men idet man ikke havde nogen skolebygning, boede og underviste degnen rundt om på gårdene, indtil at der i 1847 blev opført en ny skolebygning i Foulum, den lå på adressen Hestbækvej 139.

Herefter kom langt de fleste børn til at gå i skole, den stedlige degn bliver obligatorisk kirkesanger ligesom der bliver tilknyttet en jordlod, bygget stald til lidt husdyr. Degnen bliver ligeledes sognets foregangsmand indenfor mark og havebrug, dette indebærer at mange gøremål imellem skole og egn bliver knyttet mere sammen. I dag er der fortsat stærke bånd imellem Ullits skole og egnens befolkning.

Kunstværker / Skulpturer / Historiske genstande.

1. Solpigen
2. Fiskeren
3. Tyren
4. Hingsten
5. Buste Jacob Regnar
6. Indmuret dokument
7. Støys træ
8. Vandkunsten
9. Kunstprojekt 2014

SKULPTUREN SOLPIGEN.

Ullits skole blev indviet 8. august 1961, det blev for egnen, lærere, elever og hele egnens befolkning en stor festdag. I forbindelse med indvielses festlighederne blev der til skolen skænket og afsløret en skulptur "Solpigen", støbt i bronze.

Skulpturen var formet og skænket af den blinde Osvald Kavsmann, København. Osvald var født i Foulum i 1912, havde sin skolegang hos lærer Jacob Regnar i den i 1961 nedlagte Foulum skole. Osvald Kavsmanns forhold til sin fødeegn var hele livet igennem meget stærkt, han glemte aldrig sin kærlighed til skolen. Trods blindheden havde Osvald Kavsmann et lyst sind, han kunne se det lyse i alting – han søgte lyset – ligesom Solpigen.

Solpigen symboliserer en ung pigeskikkelse, med armene udstrakte og med retning mod solen.

Skulpturen Solpigen er kun fremstillet i ganske få eksemplarer, den er symbolet for et blindt menneske der søger imod lyset, mod solen.

Udover Ullits skole er der en tilsvarende på et museum i Norge, i Frankrig og på Fuglsangcentret i Fredericia.

Solpigen blev opstillet uden for skolen og blev naturligvis en del af Ullits skoles symbol.

Men i 2008 var skulpturen pludselig væk, den var blevet fjernet, var blevet tyvstjålet, og var væk for altid. Alle, skolens elever, medarbejdere, forældre samt egnens befolkning blev meget skuffet over dette tyveri.

I forbindelse med Ullits skoles 50 års jubilæum i 2011 blev der opfordret til at forsøge at få Solpigen genskabt. Mange kræfter blev der lagt i projektet, "En ny Solpige". Det lykkedes, og i 2014 kunne en tro kopi af Solpigen genindvies / genafsløres.

For at minimere risikoen for et nyt tyveri blev skulpturen opstillet indvendig på skolen i skolens aula, og den nye Solpige med arme og ansigt med retning mod syd, og når solen skinner gennem loftvinduet rammer sollyset den unge pige.

SKULPTUREN FISKEREN.

Denne figur er ligeledes formet af Osvald Kavsman. Det var det første kunstværk som han skabte. Fremstillet i brændt ler og ligeledes skænket til Ullits skoles indvielse i 1961.

Det begyndte en aften hvor Osvald var i sit sommerhus og legede med en klump ler. Resultatet blev en model af en fisker, som han i sine tidlige barneår havde mødt i Hvalpsund, (Osvalds bedstemor boede i Illerisøre). På den måde blev Fiskeren igen levende. Af denne skulptur blev der skænket et eksemplar til Esbjerg museum.

SKULPTUREN TYREN.

Også denne skulptur er skabt og skænket af Osvald Kavsman til Ullits skole i 1961. Ligeledes fremstillet i brændt ler. Brusende ser den ud, bliver kaldt "Himmerlands tyr".

SKULPTUREN HINGSTEN.

Denne var den sidste som Osvald Kavsman modelerede. For Osvald symboliserede den saft og kraft. Osvald havde aldrig levende modeller, men alene fra hukommelsen og en klump ler, blev genstandene formet og efterfølgende brændt. Selv for seende mennesker kan det være svært at forme noget så vellignende.

BUSTE af JACOB REGNAR.

Denne er den sidste gave som Osvald Kavsman skænkede til Ullits skole. Osvald og Jacob Regnars bekendtskab varede livet ud, men idet Osvald ikke kunne se Jacob Regnars ansigt fik han billedhugger Ejnar Breinholt til at modellere dette ansigt som blev støbt i bronze.

SKOLEUDVIDELSEN i 1977.

I forbindelse med indvielsen af dette nybyggeri blev der indmuret følgende: En lydoptagelse af taler, sange og tegninger fra indvielses festen blev lagt i et forseglet rør og indmuret i den østlige mur. På murens indvendige side i aulaen er der påsat en plade på dette sted.

STØYS TRÆ.

Træets historie. Oprindeligt plantet midt i skolegården og med en sladrebenk rundt omkring. Bænken havde en plade med følgende indskrift: " Denne rødbøg blev plantet 15 juni 1983 i anledning af lærer Ellen Rask Jensens afgang fra skolen efter 43 års arbejde ved Foulum og Ullits skoler. Desværre er ovenstående blevet historie, da det har været nødvendigt at fælde den smukke rødbøg. I stedet er plantet en afløser på græsplænen foran skolen.

MINDESTEN VANDKUNST.

Rita Lybæk, lærer ved Ullits skole døde pludselig i 1988.

Der var stor interesse for at skabe et mindesmærke, bestående af sten. Der blev sammensat en arbejdsgruppe. Fra skolens ansatte, elevforældre og fra hele egnen blev der indsamlet penge til dette projekt. Der blev på egnen hvor sognene mødes fundet nogle sten fra en fjern fortid, fra en oldtids langdysse. Stenkunstneren Erik Heide fra Mors havde opgaven med at sætte stenene sammen. Oprindelig løb der vand ud over på stenen, og var i mange år skolens vartegn.

På østsiden er der indhugget E. HEIDE 1989 og på en plade står der:

”Elever og forældre, venner og kolleger satte dette minde for Rita Lybæk, der var lærer ved Ullits skole fra 1963 til 1988”.

ELEVARBEJDER og KUNSTPROJEKT 2014.

Kunstnerne Kiss Jønson og Penina Risgaard i samarbejde med skolens lærere og elever havde projektet ”At lege i livstræets krone”. Den færdige kunstudsmykning blev friser ophængt indvendig samt et udvendigt gavlmaleri.

Ovenstående beskrivelse af de enkelte historiske genstande er mere udførligt beskrevet i bogen ”SOLPIGEN”.

FREMTIDIGE FORHOLD Vedr. SKULPTURERNE—KUNSTVÆRKERNE.

Såfremt at det fremadrettet ikke er naturligt, eller af en eller anden årsag ikke er relevant eller muligt med at disse genstande befinder sig på Skolens område skal følgende respekteres:

De ovennævnte genstande skal bevares for eftertiden.

Genstandene bør ikke bortskaffes eller tilintetgøres.

Såfremt en af genstandene ændre hjemsted påhviler det modtageren at forestå den fremtidige vedligeholdelse.

Til varetagelse af dette oprettes der en "Komite", bestående af repræsentanter for:

Skolens ledelse / medarbejdere

Skolebestyrelsen

Skolens venneforening

Menighedsrådene for Ullits, Foulum og Svingelbjerg

Lokalhistorisk forening for Ullits og Foulum

Ullits Borgerforening

Disse repræsentanter skal i samråd med hinanden finde en fremtidig løsning for bevarelse af de ovennævnte genstande.

Et eventuelt ændret hjemsted skal findes indenfor det oprindelige Ullits skoledistrikt dvs. indenfor Ullits og Foulum sognegrænse.

Således vedtaget den -----

For skolens ledelse / medarbejdere

Skolebestyrelsen for Ullits Skole

Ullits skoles Venneforening

Ullits, Foulum, Svingelbjerg Menighedsråd

Lokalhistorisk forening for Ullits og Foulum

Ullits Borgerforening